

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio nona. vtrum Christi humanitas efficere possit miracula absque
præuia actione, & consequenter: an potuerit esse instrumentum
creationis, aut annihilationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

ad praesentem difficultatem. Vel illa virtus occulta nihil in re ipsa praeter actum, qui praeterit, qui ratione sui meriti & valoris potest dici semper manere in acceptatione diuina, & ut sic habere virtutem ad causandam gratiam: & hoc sensu recte quidem intelligitur, quomodo actus praeteritus in genere meriti possit habere rationem causae, non tamen in ratione proprii principij efficientis, quia (ut dictum est) ad efficiendum physice requiritur existentia seu realis entitas rei, & non satis est, esse in acceptatione vel in apprehensione. Quod denique additur sufficere, ut principale agens existat, omnino falsum est, quia etiam instrumentum (si tamen verum, & physicum instrumentum est) vere & realiter agit, & effectus ab illo pendet, media actione reali, & ideo non solum in principali agente, sed etiam in instrumento requiritur actuale esse, & hoc probant rationes factae in primo puncto huius sectionis, scilicet, quia alias etiam res, quae neque habet, neque unquam habuit esse, esse posset instrumentum physicum: quia satis esset, quod principale agens actu existat, & consequenter posset esse instrumentum ad productionem sui, aut certe ad productionem, si res, quae aliquando fuit, esset in nihilum redacta, quod non minus absurdum est. Quocirca non est eadem ratio de praesentia locali, & de actuali existentia, quia existentia, vel est ipsa actualis & realis entitas rei, vel certe sine illa esse non potest; effectus autem pendet intrinsece, & essentialiter à sua causa, prout habet entitatem realem, per quam agit, & ideo, si tollitur existentia, omnino tollitur virtus seu ratio agendi: at vero praesentia localis, est accidentaria conditio rei superaddita, à qua non pendet essentialiter virtus seu ratio agendi, & ideo non est similis ratio.

D. Thom. sententia.

Mors, & resurrectio Christi quo modo sint instrumenta iustificationis & resurrectionis nostrae.

Nec existimo, Diuum Thomam voluisse docere contrarium aliquid huic sententiae, prout explicata est, cum enim ait, Christum per passionem, vel resurrectionem suam efficere in nobis iustitiam, vel resurrectionem &c. non loquitur (ut existimo) de passione, & resurrectione, ut fuit quidam motus, vel actio, quae pertransiit, sed ut aliquo modo intelliguntur haec manere in ipsa humanitate, in qua passio, & resurrectio facta est. Et secundum quandam accommodationem humanitas, prout passioni vel morti subiecta fuit, dicitur esse instrumentum ad liberandum nos à morte peccati: ut vero resurrexit, dicitur accommodatum principium nostrae resurrectionis, & sic de alijs. Et hunc sensum indicauit factus Diuus Thomas q. 56. artic. 1. ad 3. ubi dicit, resurrectionem Christi esse efficientem causam, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, est quodammodo instrumentum diuinitatis, & operatur in virtute eius, ut supra inquit, dictum est, citans locum huius questionis, in qua versamur, ubi Caietanus ad hunc modum, hanc D. Thom. sententiam intellexit. Et eundem sensum indicauit idem D. Thom. quaest. 50. artic. 9. & quamuis Vega supra hunc etiam Diui Thomae sensum impugnet, non est tamen, quod in eius impugnationibus immoremur quia (ut dixi) non tam in rigore metaphysico, quam secundum quandam accommodationem, & proportionem intelligendus est.

Nec ex locis Scripturae, quae in confirmationem primae sententiae citantur, aliquid aliud colligi potest, est enim resurrectio Christi causa nostrae resurrectionis, & in genere causae exemplaris, & ratione sui termini: quia Christus resuscitatus, est causa efficiens nostram resurrectionem, & quia resurrectio nostra ita pendet à resurrectione illius, quod, si ille non resurgeret, nec nos resurgeremus. Et idem est de ascensione, & similibus, ut latius in sequentibus, agentes de his mysterijs, explicabimus. Et idem est sensus Ambrosij in citato loco, verisimum enim est, omnes Christi actiones, & passionem esse nobis salutare, & propter nostrum bonum aliquo modo fa-

ctas esse: non est tamen necessarium, nec verisimile (etiam si id non repugnaret) omnes illas per se, ac proprie effectiue concurrere ad productionem omnis gratiae, quae in nobis sit, esset enim hoc superfluum & impertinens, tam ad dignitatem Christi, quam ad nostram utilitatem. Vnde ad ultimam confirmationem respondetur, quod, sicut humanitas Christi ratione unionis habet, ut sit instrumentum diuinitatis ad miracula facienda, ita actiones humanitatis sunt veluti media, per quae humanitas hanc virtutem exercet: tamen, quia usus huius potestatis seu gratiae non est necessarius, sed voluntarius: non oportet, ut per omnem actionem suae humanitatis Christus hanc virtutem exerceat, sed prout ipse voluerit. Et sicut illa humanitas non habuit hanc gratiam, antequam existeret, nec retineret illam, si esse desineret, & amitteret simul cum existentia actuali unionem ad Verbum: ita quando iuxta hanc gratiam operatur, utitur aliqua actione sua actu existente, & sibi vnita, non vero actione, vel futura, & nondum existente, vel praeterita, quae iam neque est sibi vnita, neque existens quia illa non est capax talis efficientis, ut dictum est.

Statim vero occurrebat hic difficultas, quomodo Christus interdum efficiebat miracula per verba, quae prius finiuntur, quam operentur. Sed haec difficultas proprie pertinet ad formas sacramentorum, & ideo vsque ad questionem 10. differenda est.

SECTIO IX.

Vtrum Christi humanitas efficere possit miracula abique praua actione, & consequenter, an poterit esse instrumentum creationis, aut annihilationis.

HAEC est vltima difficultas huius materiae, quae plures inuoluit inter se connexas. Ratio autem dubitandi in illa est, quia (ut supra dicebamus ex doctrina D. Thomae 1. part. quaest. 45. ar. 5. & 2. lib. contra Gent. cap. 21. ratione 6.) instrumentum non potest eleuari ad efficiendum effectum principalis agentis, nisi per aliquam actionem praeuiam sibi proportionatam: sed Christi humanitas non poterat habere actionem praeuiam ad effectum miraculorum, nam licet posset, aut verbum proferre, aut tangere mortuum, aut aliam similem propriam actionem exercere, tamen haec non possunt dici actiones praeuae ad effectum principalis agentis, quia ad illud nihil conferunt vel disponunt: atque adeo perinde se habent ad talem effectum, ac si non fierent: si enim actus, vel vox Christi per se, & natura sua nihil confert ad suscitandum, verbi gratia, mortuum, quid attinet ad talem effectum efficiendum? In instrumentis enim artis, vel naturae, quae nos experimur, & ex quibus colligimus, necessariam esse actionem praeuiam, talis actio de se aliquid confert ad effectum principalis agentis, saltem disponendo, & ideo tale instrumentum habet proportionem cum tali effectui, & tali agente, & non cum alio: ergo si actio propria instrumenti nihil confert ad effectum principalis agentis, illa non est sufficiens ad actionem instrumenti: alias, si illa sufficeret, certe non esset necessaria, cur enim dicemus, eam actionem, quae nihil ad effectum confert, necessariam esse ad illum? Et confirmatur, nam actio praua instrumenti semper versatur circa subiectum, in quod operaturum est agens principale, ut, verbi gratia, calor ignis circa lignum, est quo ignis producendus est, & sic de alijs: at vero saepe actio Christi, per quam faciebat miraculum, non versabatur circa subiectum susceptivum effectus miraculosi, sed vel circa medium, ut vox, vel interdum manere poterat in ipsa anima CHRISTI, ut si per actum voluntatis faceret miraculum.

Hæc

Hæc difficultas præsertim vigere videtur in doctrina D. Thomæ, qui etiam in diuinis instrumentis quæ tantum per obedientialem potentiam ad agendum assumuntur, existimauit necessarium, vt per propriam actionem præuiam eleuentur ad efficiendum proprium effectum principalis agentis: & ita omnes discipuli eius conantur defendere, hanc actionem præuiam fuisse etiam necessariam in miraculis, quæ Christus Dominus per humanitatem suam operatur: fatentur tamen, non esse necessarium, hanc actionem versari, aut recipi in subiecto, in quo fit miraculosus effectus; hoc enim conuincit argumentum factum: fatentur etiam, hanc actionem non esse propriam dispositionem, neque naturam suam aliquid conferre ad effectum principalis agentis: nihilominus tamē aiunt, esse necessariam, fortasse ne instrumentum nihil omnino agere videatur, si ex se nihil confert, & quidam eorum dicunt esse necessariam talem actionem, vt per eam incitetur diuinum imperium. Sed hæc (vt verum faciam) mihi non satisfaciunt, non enim intelligi, cur, sicut humanitas Christi, manu cōtingendo mortuum, poruit illum resuscitare, non etiam id posset facere sine tali contactu. Præsertim, cum supra ostensum sit, localem propinquitatem non esse necessariam in huiusmodi instrumento. Deinde, quamuis in manu v. g. Christi, non intelligatur esse actio præuiæ, potest recte intelligi, quod ipse effectus procedat, & pendeat, ab ipsa carne Christi: nam quando efficiebat talem effectum, tangendo, effectus reuera immediate procedebat ab ipsa carne, & tactus solum erat conditio quasi voluntarie adhibita, non tamen simpliciter necessaria, vnde interdum faciebat miraculum sine tali contactu, ergo præcisè propter efficientiam non erat necessaria illa actio præuiæ. Tandem illud, quod dicitur de intimatione imperij, iam reiectum est: nam, si solum dicit conditionem, ad cuius præsentiam Deus operatur, hæc nihil refert ad rationem veri instrumenti, & præterea, vt ad præsentiam actionis creature, ponitur diuinum imperium, ita ad præsentiam ipsius substantiæ, vel carnis creatæ sine alia actione eius, posset poni diuinum imperium. Si vero illa intimatio diuini imperij sit vera effectio, & executio ipsius supernaturalis effectus, petitur principium: nam quod inquirimus est, cur ad hoc sit omnino necessaria actio, quæ alias nihil de se confert ad effectum.

Primum genus instrumentorum naturalium & artificialium.
Vt ergo axioma illud, & tota hæc materia radicatus intelligatur, incipiendum est ab instrumentis naturæ, vel artis, quæ omnia ad tria genera reuocari possunt. Primum genus instrumentorum est, quæ per actionem sibi connaturalem efficiunt aliquem effectum, qui est dispositio, seu via quædam ad effectum principalis agentis: ad quem tamen in seipsum non attingit instrumentum per nouam actionem, sed vel naturaliter resultat, posita priori actione, vel sola virtute, & actione noua principalis agentis efficitur. Exemplum dari potest in naturalibus instrumentis, iuxta multorum probabilem opinionem in calore ignis, vel viuientis, quo dispositio efficitur in materia ad introductionem formæ ignis, vel carnis, ipsa vero forma substantialis proxime, & in se non attingitur, seu introducit per calorem. Iuxta hanc enim sententiam calor solum dicitur instrumentum, quia illo vitetur principale agens, vt suum tantum effectum perficiat, quamuis proximè, & immediate non attingat calor illam actionem, qua principale agens introducit vltimam, & principalem formam in effectum intentam. Aliud, & magis indubitatum exemplum horum instrumentorum est in artificialibus, nam tota actio instrumentorum artis per se terminatur in modo locali, & termino eius, ex quo resultat forma artis sine noua actione instrumenti. Quod facile intelligitur, discurrendo per singula, quædam enim ex his instrumentis deseruiunt ad

Fr. Suarez Tom. I.

A expellendum aliud corpus à loco suo, vt in ferrâ videlicet: dum enim ipsa introducit inter partes ligni, quod per eam secatur, & occupat locum illum medium, ab eo expellit partes ligni, quæ illum replebant, expellit autem non tantum in genere causæ formalis, vt putauit Scotus, sed etiam in genere causæ efficientis, & impellentis, quia per illam actionem non solum fit, vt corpus expulsum careat suo loco, sed etiam, vt ad alium locum impellatur, quod non fit sine motione efficiente.

B Alia sunt instrumenta artis, quæ solum deseruiunt ad deferendum corpus, & quasi in varia loca distribuendum, vt calamus, vel penicillus: alia denique per contactum, vel collisionem corporum, motum efficiunt: vt patet in Lyra, vel cymbalo, & idem est de ceteris. Constat ergo inductione facta actionem horum instrumentorum totam consistere in motu locali, & termino eius, & inde resultare effectum intentum sine noua actione instrumenti: vt figura ex tali situ partium corporis, vel sonus ex tali naturali qualitate corporum se tangentium, & sic de reliquis. Et ratio generalis reddi potest, quia hæc instrumenta solum operantur, quatenus substantiam motioni humane virtutis, homo autem in corporibus solum potest efficere motum localem, vel imprimere imperium, qui sit principium eius, & ideo solum ad hunc effectum potest immediate mouere hæc instrumenta, vt inde forma aliqua artificialis, seu figura resultet. Quocirca de hoc toto genere instrumentorum vere dicitur, non assumi ad efficiendum effectum à principali agente intentum, nisi per propriam actionem præuiam: quin potius verum etiam est, talia instrumenta nullam aliam habere actionem circa huiusmodi effectum, nisi hanc propriam, respectu cuius non tam sunt instrumenta, quam principales virtutes, sicut est calor ad calefaciendum, & ferra ad sciendum, seu expellendum aliud corpus à suo loco. In ordine vero ad effectum principalis agentis dicuntur hæc instrumenta per quandam habitudinem, & subordinationem ad principale agens, quæ non addit nouam sufficientiam, sed relationem quandam, vel extrinsecam denominationem. Diuina autem instrumenta non possunt in hoc genere collocari, quia nullam dispositionem attingunt, ex qua resultet effectus principalis agentis ex vi talis dispositionis, vt per se manifestum est, & constat satis ex ratione dubitandi in principio huius sectionis posita, quia si talis dispositio naturalis est, non potest ex ea necessario resultare effectus supernaturalis, ex natura rei loquendo: si autem dispositio ipsa supernaturalis est, non potest fieri ab instrumento ex propria naturali virtute & efficacia. Ex hoc ergo capite in his instrumentis actio præuiæ, nec requiritur, nec intelligi potest.

C Secundum genus instrumentorum est, quæ per realem actionem immediate attingunt vltimum effectum principalis agentis sine alio influxu, vel concursu proprio ipsius agentis principalis, sed solum per actionem propriam ipsius instrumenti, quod, vel à principali agente sustentatur, vel quasi substituitur, vt vice illius agat. Exempla sunt in calore ignis, vel semine viuientis, vt iam explicabo, in hoc enim genere adhuc possunt hæc instrumenta distinguui, vt quædam sint, quæ attingunt effectum se nobiliorem, vt multi opinantur de calore ignis, quia substantialis forma ignis generantis alium ignem, per se & immediata non influit in actionem, per quam producit forma substantialis ignis geniti, sed solum per calorem, ita vt calor per se, solus & separatus possit totam illam actionem efficere. Cuius simile exemplum, & clarius, est in semine, quod est instrumentum ad generandum animal, cum tamen sit minus perfectum, & cum operatur, nullum habeat influxum, nec concursum agentis principalis, sed tota actio fit à virtute, quam primum agens reliquit seu

XX 2 im.

impresit in ipso semine. Huiusmodi autem modus A naturalium instrumentorum valde dubius est, si tamen est verus (hoc enim nunc examinandum non est, cum ad præsentem quæstionem non referat) illo, inquam, supposito, verisimile est, talia instrumenta non attingere effectum agentis principalis, nisi præmittendo actionem præuiam: assumuntur enim ad actionem agentis principalis propter naturalem connexionem, quæ est inter illam, & propriam actionem præuiam, quæ ratio in diuinis instrumentis locum non habet.

Alia vero sunt in hoc genere instrumenta, quæ sua quidem actione immediate attingunt effectum principalis agentis, quia ille effectus non excedit naturalem virtutem, & perfectionem talium instrumentorum, quomodo dicitur à multis calor esse instrumentum ignis ad calefaciendum, & grauitas lapidis dicitur instrumentum, quo mouetur à generante ac denique impetus impressus lapidi proiecto dicitur instrumentum proiectionis ad efficiendum illam modum. In quibus, & similibus exemplis, satis constat, illas qualitates, quæ dicuntur instrumenta, habere sufficientem vim, & perfectionem ad efficiendos illos effectus quos reuera efficiunt propria virtute sine nouo influxu, aut concursu alterius agentis. Quapropter hæc non sunt proprie instrumenta, sed virtutes, vel potentie, vocantur autem interdum instrumenta, vel quia suppleant locum principalis suppositi operantis: vel certe solum generali quadam ratione, quatenus omnia accidentia dici possunt instrumenta, per quæ substantia operatur. Et ideo etiam in efficientia horum instrumentorum nulla est proprie actio præuia quamuis habeant actionem propriam, & connaturalem, quia hæc non subordinatur alteri actioni, sed est vnica, per quam totus effectus fit. Ex quo etiam certum est, hunc modum operandi non posse conuenire diuinis instrumentis: cum enim eleuentur ad operandum supra naturam suam, non habent in se propriam, & sufficientem virtutem ad talem effectum, nec possunt circa illum aliquid efficere sine proprio, & singulari influxu principalis agentis.

Tertium genus instrumentorum.

Species intelligibilis quomodo fit instrumentum intellectum ad intelligendum.

Tertium genus instrumentorum est, quæ immediate attingit actione sua propriam effectum principalis agentis, non tamen sine proprio influxu ipsius principalis agentis per suam propriam formam, & virtutem concurrentis, ita vt vnica & eadem actione effectus simul fiat ab instrumento, & principali forma. Exemplum in naturalibus accommodatum (si tamē est verum) esse potest in phantasmate, quod esse dicitur instrumentum intellectus agentis ad producendam speciem intelligibilem, quæ tamen non à solo phantasmate fit, sed simul cum illo influxu intellectus agentis, vt virtus principalis. Aliud esse potest de intellectu operante per speciem intelligibilem influentem in actum intelligendi simul cum potentia, nam species quodammodo est instrumentum potentie, quæ per ipsam operatur, & illi præbet veluti influxum & concursum vitalem. Et de huiusmodi instrumentorum genere facile intelligitur, quomodo etiam in ordine naturali possint attingere effectum se perfectiorem, quia, videlicet, non solum instrumentum immediate efficit, sed simul influit causa seu virtus principalis, & ex utroque veluti constat vnum integrum agens perfectius effectum, vnde huiusmodi instrumentum quodammodo simile est cause partiali, tamen, quia imperfectius est, & subordinatum principali virtuti, ideo instrumentum appellatur. Vnde etiam fit, in hoc genere instrumenti non oportere intercedere actionem præuiam propriam ipsius instrumenti, distinctam ab actione principalis agentis, quia vnus, & idem effectus per eandem indiuisibilem actionem, est simul ab instrumento, & à virtute principali, vt clare videri potest in exemplis supra positis.

Solet tamen in huiusmodi effectu, vel actione distinguui duplex ratio, vt secundum alteram intelligatur actio esse accommodata instrumento, secundum alteram vero principali virtuti: vt in exemplo posito, actus intelligendi, vt est actus vite, dicitur esse ab intellectu, vt vero est representatio talis obiecti, dicitur esse ab specie. Sed (vt supra dixi, agens de lumine scientie infuse) hoc solum secundum quandam accommodationem intelligi potest, ad assignandas rationes, sub quibus effectus procedit à diuersis principiis, seu rationibus, propter quas talia principia necessaria sunt. Nam, loquendo de effectu, prout in re ipsa fit, nihil in ipso est, quod non ab utroque principio procedat, quia in re ipsa est vnus, & indiuisibilis effectus, vt in exemplo dato facile patet, & in superioribus declaratum est. Diuina igitur instrumenta maxime similia sunt his, quæ in hoc tertio genere collocantur, immediate enim attingunt ipsam effectum principalis agentis, vt verbi gratia suscitacionem mortui, productionem gratiæ, &c. Attingunt autem hos effectus, non ex vi naturalis suæ virtutis, & perfectionis, quæ inferior est, & naturalis non postulat talem agendi modum neque ad illam habet concursum debitum, sed indiget concursu, & influxu principalis agentis, qui specialiori, & superiori quodam modo exhiberi debet, & ideo merito hæc instrumenta in hoc tertio ordine collocantur.

Ex quo discursu tandem concluditur, in his instrumentis non esse per se, & intrinsece necessariam actionem præuiam propriam, & connaturalem ipsi instrumento, vt possit attingere effectum principalis agentis: primo quidem, quia hoc non est derogatione instrumenti vt sic, constat enim ex discursu facto, etiam in naturalibus instrumentis non semper hoc esse necessarium, & præsertim in ijs, quæ ad vltimum ordinem pertinent, quibus diuina instrumenta similia sunt. Deinde, quia, licet hoc esset necessarium in naturalibus instrumentis, quæ naturali virtute, & iuxta naturalem ordinem operantur, non propterea esset eadem necessitas in instrumentis diuinis, quæ solum secundum potentiam obedientiam assumuntur, non quia ex natura rei necessaria sint ad effectum, sed quia Deus illis vti vult. Cuius signum est, quod huiusmodi instrumenta non sunt determinata ad determinatos effectus, sed simpliciter vti potest D E V S, vt in instrumento, quacunque creatura ad quoscunque effectus non implicantes contradictionem. Adde nihilominus, Christum semper operatum esse miracula per aliquam propriam actionem humanitatis, vel vt concursus ipsius humanitatis notior esset, vt supra ex Cyrillo dicebamus, vel vt humanitas perfecto modo, scilicet, humano, & libero posset ad hæc miracula facienda applicari, quod fieri oportebat per actionem voluntatis humanæ vel imperatam, vel elicitam. Illa vero actio humanitatis, per quam faciebat miraculum, non proprie erat actio præuia ad actionem principalis agentis, sed interdum erat veluti applicatio ipsius instrumenti ad passum: vt quando per contactum carnis sue viuificatrici sanabat ægrotum, vel suscitabat mortuum: nam effectus ille reuera immediate erat ab ipsa carne, contactus autem solum erat, vt applicatio, & conditio, non quidem necessaria, sed voluntaria, & ad melius esse. Interdum vero ipsemet actus humanitatis erat proximum instrumentum, quo fiebat miraculum, vt verbi gratia, si per actum voluntatis vel per Verbum, aliquid faciebat miraculum, ipsamet vox non tam erat actio præuia, quam proximum instrumentum, à quo actio miraculosa dependebat, sicut inferius in simili dicemus latius agentes de sacramentis.

Ex quo tandem fit, in huiusmodi operatione miraculosa humanitatis, vnam & eandem fuisse actionem.

dem actio
diuinitatis
et principa-
li agentis
et humani-
tatis, ut in-
strumenti.

nem, quia immediate fiebat effectus ab humanitate, ut ab instrumento, & à diuinitate, ut principali virtute, autem quam actionem, non est necessarium intelligere aliam propriam ipsius instrumenti. Quod si velimus proportionem in omnibus seruare cum instrumentis naturalibus, quamquam id necessarium non sit, cum hæc instrumenta non habeant naturalem proportionem, & connexionem cum effectu, sicut illa fieri tamen aliquo modo potest distinguendo in hac actione, & effectu duplicem rationem: quatenus enim effectus ille est, verbi gratia, participatio quædam diuinæ naturæ, scilicet gratia, vel aliquid huiusmodi, est à Deo, quatenus vero est res quædam finita, quæ ab alia finita pendere potest, sic intelligitur esse ab instrumento creato. Et ex his facile expeditur difficultas in principio huius sectionis tacta, cui magis ex dicendis satis fiet.

Obiectio. Ex dictis enim oritur alia difficultas, nam si vera sunt, quæ dicimus, sequitur potius humanitati communicari, ut esset instrumentum creationis. Probatur sequela, quia si non posset, maxime, quia ad operandum instrumentaliter necessaria est actio præiua quæ in creatione habere locum non potest, sed hoc principium non est necessarium in diuinis instrumentis, vt diximus, ergo. Respondetur breuiter, argumentum apud me conuincere, ex illa ratione sumpta ab actione præiua, non satis probari creaturam.

Responsio. atque adeo humanitatem non posse esse instrumentum creationis: tum, quia illa actio præiua non est simpliciter necessaria, vt supra dictum est: tum etiam quia licet esset necessaria, non tamen in extrinseca materia, ex qua effectus fieri oporteret, sed posset esse actus immanens, aut vox ipsius humanitatis per quam non magis repugnaret creationem fieri, quam iustificacionem, vel transsubstantiationem, & alia similia opera: Quia huiusmodi actus, qui manet in agente, & solum quoad efficaciam, & virtutem suam est transiens, per se non requirit, vt effectus fiat ex præsupposito subiecto, ergo ex vi talis actionis non repugnaret fieri etiam ex nihilo, nam etiam transsubstantiationis effectus proprie non fit ex subiecto tanquam ex causa materiali, quæ maneat in effectu, & nihilominus fieri potest per instrumentum creatum.

Medina. Quam difficultatem attingens Medina infra questione 48. articulo 6. in fine, respondet, creaturas habere inter se ordinem, ratione cuius fieri potest, vt mota vna, virtute diuina moueantur alie: at vero creaturæ non habent ordinem ad id, quod est nihil, & ideo non possunt sumi, vt instrumentum creationis. Sed in primo D. Thom. nunquam est hæc ratio in usus, sed illa, quæ sumitur ex actione præiua, quam ipse non tuetur, nec defendit. Deinde illa ratio magis videtur in verbis, quam in re consistere, nam creaturæ non habent inter se alium ordinem necessarium, in quo possit fundari instrumentaria actio, nisi quod sunt entia participata à primo ente, & illi subordinata vt primo agenti, & impetranti. Vnde fit, vt vna possit efficere aliam saltem per potentiam obedientialem, & alia pendere ab alia, hic autem ordo etiam intercedere potest inter vnā creaturam iam factam, & aliam creandam: non enim necesse est, vt creatura habeat dictum ordinem ad nihil, quod est terminus, à quo creationis, sed ad ipsam creaturam, ad quam creatio terminatur: nam etiam Deus ipse, qui est primum principium creationis, non habet proprie loquendo ordinem ad id, quod est nihil, vt sic, sed habet virtutem, vt faciat esse aliquid, id quod de se nihil est.

Improbatio
dictorum
qualiter al-
iqui obor-
rescuntur.

Aliter hoc alij declarant, dicentes, naturalem modum agendi creaturæ esse operari ex subiecto, vel in subiecto, & ideo non posse creaturam assumi vt instrumentum nisi supponatur subiectum, ad quod habeat aliquam habitudinem, cuique præsentet diuinum imperium, vt ex illo aliquid efficiat: alioquin

Fr. Suarez Tom. 1.

A actio non poterit esse à cratura vt instrumento, sed à solo Deo. Vnde in hunc modum argumentatur. Vt creatura instrumentaliter agat respectu Dei, oportet vt virtus diuina sese illi accommodet iuxta modum eius, ita vt participet creatura virtutem diuinam, & quodammodo illam in se recipiat. & in ea determinetur, & quasi limitetur ad talem actionem, & agendi modum, sed hoc non potest intelligi, nisi per habitudinem ad aliquod subiectum, in quo actio versetur, quæ habitudo in creatione locum non habet: ergo neque talis efficientia instrumentalis habet in creatione locum. Maior constat, quia omne quod recipitur, debet accommodari modo recipientis: deinde quia virtus diuina non potest intelligi in quo accommodetur instrumento creato, vel quam cum illo proportionem seruet, nisi ex illo huiusmodi determinationem subeat. Minor etiam constat, quia modus agendi creaturæ est per habitudinem ad subiectum: & ideo, si actio omnino abstrahatur à subiecto: non relinquitur vlla habitudo, vel proportio secundum quam possit creatura vt instrumentum assumi.

Refellitur
prædicta cō-
firmitas.

Sed hæc verba omnia nullam vim addunt præcedenti discursui, neque excludunt instantias & obiectiones factas. Primo enim, si ille discursus efficax esset, etiam probaret, creaturam non posse assumi in instrumentum transsubstantiationis, quia etiam transsubstantiatio non fit ex subiecto, neque in subiecto, vt ex sententia etiam Diui Thomæ latius in tertio tomo probamus. Nec refert, quod transsubstantiatio supponat aliquam materiam, ex qua fiat vt ex termino à quo, quia habitudo non est subiectum, ex quo, vel in quo fiat actio, neque est vlla creatura, quæ habeat hunc naturalem modum agendi, ex alio vt ex puro termino à quo. Secundo, simili ratione concludi posset non posse creaturam corpoream assumi vt instrumentum ad agendum in spiritu, quia modus agendi talis creaturæ est agere ex subiecto corporeo & extenso, neque cum subiecto spiritali habet naturalem proportionem agentis & patientis. Quod si dicatur, satis esse vt habeat aliquam proportionem in ratione entis creati, pari ratione dicam, satis esse, quod habeant proportionem in ratione entis creati, vt vnum esse possit terminus actionis, & aliud principium instrumentale: nam, si illa proportio sufficit, vt comparetur, tanquam subiectum & agens, ea, quæ natura sua non habebant hanc proportionem: cur etiam non sufficiat, vt comparentur tanquam terminus & principium actionis? Vnde argumentor tertio, nam, vt supra ostendi, Deus non solum potest eleuare ad actiones supernaturales, eas creaturas, quæ naturaliter agere possunt, sed etiam illas, quæ nullam habent connaturalem actiuitatem: huiusmodi autem res non habent naturalem proportionem ad agendum etiam ex subiecto: eleuat ergo Deus ad agendum ex tali subiecto id quod nullam habet naturalem proportionem ad agendum ex illo. Rursus eleuat ad agendum ex subiecto, id quod cum nullo subiecto habet naturalem proportionem ad agendum ex subiecto: ergo poterit etiam eleuari ad agendum ex non subiecto, id quod ex natura sua nullam habet naturalem proportionem, ad sic agendum. Quarto denique ratio à priori est, quia ad diuinam actionem nulla alia naturalis proportio necessaria est, præter non repugnantiam seu potentiam obedientialem, ad quam satis est, quod creatura, quæ fit, habeat esse dependens, & quod creatura, quæ assumitur vt instrumentum, habeat esse, à quo possit alia res dependere. Vnde nulla alia limitatio, vel determinatio diuinæ virtutis ad hoc est necessaria, nisi quod nolit agere se sola, sed per creaturam, id quod per se solum agere posset. Et in hoc solo sese accommodat creaturæ, quam assumit vt instrumentum, nimirum quod non vult, actionem fieri sine illa, nec nisi de-

xx 2

pen-

pendenter ab illa. Non vero oportet, ut secl accōm-
modet naturali modo agendi creaturæ, sed potius
ut illam eleuet, et quodammodo communicet suū
operandi modum. Nec etiam proprie virtus diuina
recipitur in creatura, ut hæc fiat instrumentum, sed
solum supernaturaliter adiuvat, eleuat, ac mouet
creaturam modo superius explicato. Vnde ad ar-
gumentum in forma concessa maiori in bono sensu
declarato negatur minor, quia seclula habitudine
ad subiectū, potest optime intelligi habitudo ad ef-
fectum seu terminum actionis, ad quam satis est pro-
portio in ratione entis creati, quorum vnum potest
ab alio dependere, & vtrumque subijcitur DEO in
modo agendi, & dependendi.

Aliter dicunt alij creationem consistere in essen-
tiali dependentia creaturæ à Deo, quæ omnino im-
mutabilis est, & inuariabilis, quia non tam est per a-
ctionem mediam, quam per ipsammet entitatem, &
essentiam creaturæ, & ideo fieri non posse, ut hoc
modo pendeat vna creatura ab alia: quia omnis de-
pendentia ab alia creata causa efficiente variari po-
test, & conservari creatura per solam dependentiam,
quam habet à DEO, & ita per hanc solam creati po-
test.

Dices, Si hæc ratio aliquid valeret, etiam proba-
ret non posse vnam creaturam produci, vel genera-
ri ab alia, quia etiam forma, quæ educitur de poten-
tia subiecti, pendet essentialiter à Deo, & à solo illo:
quia per solam actionem illius conservatur, & sola
illa dependentia est omnino inuariabilis, & simpli-
citer necessaria, ut talis res existat. Responderetur im-
plicitè negando sequelam, concedendo tamen non
posse vnam formam creatam ita manare ab alia et-
iam per generationem, quin simul sufficienter fiat
per solum influxum, quem Deus habet in tali crea-
tura: non solum quatenus concurret cum causa se-
cunda, sed etiam quatenus alia via, & modo ipse so-
lus eandem rem creat in eodem instanti, ratione di-
ctæ essentialis dependentiæ creaturæ à Deo. Quin-
imo, licet hic influxus Dei simul tempore sit cum a-
ctione causæ secundæ, tamen ordine naturæ ante-
cedit, quia est maxime essentialis, & necessario sup-
ponitur alteri. Sed non est hic locus tractandi quæ-
stionem hanc, quæ latissima est, & postulat, ut ex-
plicemus modum, quo causæ secundæ operantur,
& Deus cum illis concurret.

Dico ergo breuiter, doctrinam, quæ in hoc modo
dicendi supponitur, & falsam esse, & improbabilem,
& in præsentī quæstione non satisfacere. Pri-
mum patet, quia illa doctrina supponit omnem ef-
fectum causæ secundæ prius natura creati à solo Deo
& deinde fieri à creatura. Quod in philosophia ab-
surdum est: nam re ipsa hoc est tollere efficientiam,
causarum secundarum, & solum verbis illam con-
cedere: & in Theologia potest id esse periculosum
præsertim in actibus liberis, & maxime in malis, &
peccatis. Secundum patet, quia, esto concedamus
hanc quasi priorem Dei creationem, tamē sicut po-
test Deus calorem vel gratiam, quam prius natura
ipse creauit solus, alio modo efficere per ignem vel
per sacramentum, eadem ratione posset efficere an-
gelum, v. g. vel celum per humanitatem Christi,
quamuis prius natura ipse solus easdem res alio mo-
do crearet. Patet sequela argumentis supra factis,
quæ probant, eo modo, quo vna creatura potest pēde-
re instrumentaliter ab alia, non minus posse hoc fie-
ri in creaturis, quæ sunt in subiecto, quam in ijs,
quæ per se, & ex nihilo sunt: ergo illa efficientia an-
geli per humanitatem esset creatio, quia esset pro-
ductio ex nihilo, & quia angelus non potest alio mo-
do produci. Quamuis fortasse secundum illam fal-
sam doctrinam, non esset illa dicenda prima creatio
angeli, sed secunda, sicut generatio ignis, verbi gra-
tia, non est in hac sententia prima productio ignis,
sed secunda: solumque erit differentia, quod in igne,

A prima productio est creatio, secunda generatio, in
angelo vero utraque esset creatio. Nisi forte dicatur,
illam secundam actionem, seu effectum angelum
non esse creationem, quia non est omnino ex nihilo,
cum supponatur iam angelus creatus, alio genere
actionis, seu dependentiæ. Sed hoc non recte, neque
consequenter dicitur, quia vel illa actio est produ-
ctio angelum, vel non: si non ergo neque alia forma
producentur à causis secundis, quia iam supponun-
tur productæ alia via à prima causa, iuxta hanc sen-
tentiam: si vero est productio angelum, illa non est ex
præsupposito subiecto, ergo est creatio. Deinde, quia
si non est creatio, quid aliud esse potest: cum angelus
producibilis non sit nisi per creationem? Sed totus
hic discursus est ad hominem, veritas enim est, for-
mas, quæ educuntur de potentia materiæ, non fieri
prius à Deo per creationem, nec per aliam actionem
quam per illam, quæ concurret cum causa secunda
ad talem educationem. Vnde fit, ut licet creatura ad
hunc sensum pendeat essentialiter à Deo, ut hō pos-
sit existere, aut conservari sine actuali influxu Dei,
non tamen sit de essentia alicuius creaturæ, ut à solo
Deo pendeat, neque ut habet inuariabilem, & im-
mutabilem dependentiam sine vlla actione media.
Sed ille Dei influxus dari potest nunc per vnam a-
ctionem, nunc per aliam: nunc media creatura, nunc
sine illa, aut iuxta diuersas rerum naturas, aut pro
Dei voluntate, & arbitrio in operibus supernaturali-
bus, & miraculosis. Sic igitur non repugnat depen-
dentiæ essentiali, quam creatura habet à Deo, ut per
aliam creaturam creetur, quia nihilominus depen-
deat à Deo, quamuis nō per eandem actionem, per
quam penderet, si à solo Deo crearetur.

Ad difficultatem ergo propositam, quod ad po-
testatem attinet, concedo me hæcenus non inue-
nisse, cur sit impossibile, aut quam contra dictionem
implicet, ut creatura assumatur à Deo ut sit instru-
mentum creationis. An vero communicata fuerit
hæc potestas humanitati Christi, & an illa fuerit ali-
quando vsus mihi non collat, neque facile asserui-
dum cenfeo, quia illa humanitas non est eleuata ad
omnes actiones, & omnia opera, quæ de potentia
absoluta per illam fieri possunt, hoc enim à nemine
asseritur, & immerito gratis diceretur sine funda-
mento, aut ratione sufficienti. Chrysostomus quidē
homil. 88. in Ioann. & Euthymius Ioann. 21. circa illa
verba. *Ut ergo descenderent in terram, viderunt prius
postea, dicunt, illa tria fuisse producta à Christo mi-
raculose ex his, quæ non erant.* & Chrysostom. addit
non ex materia subiecta. Quorum sententiam refe-
rens Toletus ibi, concedit, id Christum facere po-
tuisse, scilicet, ex nihilo, vel ex materia subiecta, li-
cet incertum sit, quomodo fuerit Christus vsus, &
probabilius existimat fecisse ex materia subiecta.
Assumpta ergo est ad illa opera, quæ secundum or-
dinem diuine sapientiæ oportuit per illam humani-
tatem fieri, hæc autem (ut recte D. Thomas dixit) vi-
dentur esse illa, quæ ad finem Incarnationis confer-
re possunt, quia (ut supra dictum est) hæc potestas
non fundatur in aliqua qualitate, neque in sola po-
tentia obedientiali secundum se sumpta, sed ut ha-
bent paratum concursum iuxta diuinam ordina-
tionem, quæ, cum per potentiam absolutam regu-
landa non sit, non potest commoceri ex alio princi-
pio, quam ex fine Incarnationis definiti, & assignati,
ut recte etiam notauit Durand. in 3. distinctione 13.
quæst. 5. Ad hunc autem finem non videtur necessa-
rium, ut assumpserit potentiam creandi, quia nec
per opus creationis manifestari commode poterat
opus Incarnationis, quia nō potest esse manifestum
an actio fiat ex nihilo: neque oportebat novas res in
vniuerso creari præter animas rationales, quæ modo
sibi connaturali sunt. Solum videri posset probabi-
le materiam primam, quæ ponitur sub speciebus Eu-
charistiæ, quando ex illis aliquid aliud generatur
fieri

fieri per creationem media Christi humanitate, ut in instrumento. Sed de hac speciali difficultate suo crit loco dicendum.

Et ex his constat, quid dicendum sit de annihilatione, hæc enim, cum ad non ens simpliciter terminetur, non potest fieri per positivam actionem: quia necesse est omnem actionem huiusmodi ad aliquem terminum positivum tendere, quod est contra rationem annihilationis, & ideo hoc modo repugnat aliquid esse instrumentum annihilationis. Quia vero annihilatio fit per subtractionem influxus, si Deus communicaret humanitati potestatem creandi rem aliquam, & conservandi illam, posset etiam in voluntate eius ponere, ut posset suum concursum subtrahere, & hoc modo in nihilum redigere rem, quæ ab illo concursu in suo esse penderet: ideoque recte dixit D. Tho. potestatem annihilandi pendere ex potestate creandi, & per illam esse cognoscendam, seu iudicandam, sicut privationem per habitum suum.

Ultimo tandem ex dictis constat, quale sit obiectum huius potestatis faciendi miracula, seu ad quas res se extendat. Dicendum est enim, cum hæc potestas non sit qualitas aliqua, vel potestas naturalis non habere certam, & determinatam materiam, sed pendere ex divina ordinatione, & concursu, ut dictum est, loquendo proprie de potentia proxima, & ad agendum expedita: si enim esset sermo de potentia remota, illa ad omnia quæ contradictionem non implicant, extendi potest.

QVÆSTIO XIV.

De defectibus corporis assumptis à Filio Dei in quatuor articulos diuisa.

Finde considerandum est de defectibus, quos Christus in humana natura assumpsit. Et primo de defectibus corporis, secundo de defectibus anime.

Circa primum queruntur quatuor.

Primo, virum Filius Dei assumere debuerit in humana natura corporis defectus.

Secundo, virum assumpsit necessitatem his defectibus subiaceri.

Tertio, virum hos defectus contraxerit.

Quarto, virum omnes huiusmodi defectus assumpsit.

Postquam disseruit Divus Thomas de perfectionibus humanitatis assumptæ, disputare aggreditur de defectibus eius, tum in corpore, quod in hac questione agit, tum in anima, quod expedit questione sequenti. Dicit autem videntur hoc loco defectus corporis, non omnes, qui in corpore fiunt, seu recipiuntur: hoc enim modo omnes defectus sensibiles ad corpus pertinent, & tamen questione sequenti inter defectus anime numerantur, sunt ergo defectus corporis, qui de se corpori conveniunt & non per animam, nec per proprias potestates eius, eas præferimus, quæ ad cognoscendum, & amandum deferuntur.

ARTICVLVS I.

Virum filius Dei in humana natura assumere debuerit corporis defectus.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non debuerit assumere humanam naturam cum corporis defectibus. Sicut enim anima unita est personaliter Verbo Dei, ita & corpus. Sed anima Christi habuit omnino-

dam perfectionem & quantum ad gratiam, & quantum ad scientiam, ut supra dictum est. Ergo etiam corpus eius debuit esse omnibus modis perfectum, nullum in se habens defectum.

2. Præterea, Anima Christi videbat Verbum Dei ea visione, qua Beati vident (ut supra dictum est). & sic anima Christi erat beata. Sed ex beatitudine anime glorificatur corpus: dicit enim Augustinus. * in Epistola ad Dioscorum. Tam potenti natura Deus fecit animam, ut ex eius plenissima beatitudine redundet etiam in inferiorem naturam, quod est corpus: non beatitudo, quæ finis est & intelligentis est propria, sed plenitudo sanitatis, id est, incorruptionis vigor. Corpus igitur Christi fuit incorruptibile, & absque omni defectu.

3. Præterea, Pena consequitur culpam: sed in Christo non fuit aliqua culpa: secundum illud 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit. Ergo nec defectus corporales, qui sunt penales, in eo esse debuerunt.

4. Præterea, Nullus sapiens assumit id, quod impedit ipsum à proprio fine. Sed per huiusmodi defectus corporales, multipliciter videtur impediri finis Incarnationis. Primo quidem quia propter huiusmodi infirmitates, homines ab eius cognitione impediebantur: secundum illud Isai. 53. Desideramus eum despectum, & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem, & quasi absconditus est vultus eius, & defectus eius, unde nec reputamus eum. Secundo, quia sanctorum Patrum desiderium non videtur impleri: ex quorum persona dicitur Isai. 51. Consurge, consurge, induere fortitudinem, brachium Domini. Tercio, quia congruentius per fortunam, quam per infirmitatem, videbatur, & potestas diaboli posse superari, & humana infirmitas posse sanari. Non ergo videtur conveniens fuisse, quod Filius Dei humanam naturam assumpsit cum corporalibus infirmitatibus, siue defectibus.

Sed contra est quod dicitur Heb. 2. In eo, in quo passus ipse est, & tentatus, potens est & eis, qui tentantur auxiliari. Sed ad hoc venit, ut nos adiuveret: unde & David dicebat. Levavi oculos meos in montes, unde venit auxilium mihi. Ergo conveniens fuit, ut Filius Dei carnem assumpsit, infirmitatibus humanis subiactum, ut in ea posset pati, & tentari: & sic auxilium nobis ferre.

Respondendum dicendum, conveniens fuisse, corpus assumptum à filio Dei, humanis infirmitatibus, & defectibus subiaceri, & præcipue propter tria. Primo quidem quia ad hoc Filius Dei carne assumpta, venit in mundum, ut pro peccato humani generis satisficeret. Vnus autem pro peccato alterius satisfaciunt, dum penam pro peccato alterius debitam, in se suscipiunt. Huiusmodi autem defectus corporales scilicet, mors, fames, sitis, & huiusmodi, sunt pena peccati, quod est in mundum per Adam introductum secundum illud Rom. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors. Unde conveniens fuit quantum ad finem Incarnationis, quod huiusmodi penalitates in nostra natura susciperet vice nostra secundum illud Isai. 55. Vere languores nostros ipse tulit. Secundo, propter fidem Incarnationis assequendam. Cum enim natura humana non aliter esset nota hominibus, nisi prout huiusmodi corporalibus defectibus subiaceret, si sine his defectibus Filius Dei humanam naturam assumpsisset, videretur non fuisse verus homo, nec veram carnem habuisse, sed phantasticam, ut Manichæi posuerunt. Et ideo, ut dicitur Philipp. 2. Exinavit semetipsum formam servit accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo. Unde & beatus Thomas per aspectum vulnerum est ad fidem renovatus, ut dicitur Ioan. 20. Tercio, propter exemplum patientiæ, quod nobis exhibet, passionem, & defectus humanos fortiter tolerando: unde dicitur Hebr. 12. Sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut non fatigari, animis vestris deficientes.

Ad primum ergo dicendum, quod satisfactio pro peccatis alterius, habet quidem quasi materiam, penas, quas aliquis pro peccato alterius sustinet: sed pro principio habet

xx 4 habi-

89.
1. dist. 3. q. 1.
art. 1. & 2.
12. q. 2. art. 1.
q. 1. c. 4.
contr. c. 55.
11 & 12. q. 1.